چې غوټې پسې وهې په لاس به در شي، چا ویل چې په دریاب کې ګوهر نشته!

د بریالي ژوند

څو رازونه

لیکنه: فضل الرحمن "عادل"

د بريالي ژوند څو رازونه

بسم الله الرحمن الرحيم

کتاب پېژندنه

د کتاب نوم:... د بر يالي څو ژوند رازونه

ليکنه:............فضل الرحمن (عادل)

اوډون:..........پخپله ليکوال

کال:............. ۱۴۰۰ لمريز

خپرونکی:...... خپله ليکوال

اړيکه: ۰۰۹۳۷۷۰۸۴۸۲۶۲

فهرست

سریزه 2

هوډ (نیت) 4

هدف 6

هڅه 8

هیله 10

همت 12

هنر 15

هوښ 18

هیښمه 21

سریزه

الحمد لله رب العلمين و الصلواة والسلام على رسوله الكريم؛
أما بعد :
که څه هم نن سبا د بريالي ژوند او يادا چې څرنګه کولی شو په ورځنيو چارو کې بريالي و اوسېږو د ډېرى افغان او خارجي تکړه او سترو پوهانو او ليکوالانو مؤثر کتابونه او مقالې خپرې شوې دي .
له دې منځه ما هم غوښتل چې د هغوی پر پله پل کېږدم او خپلو هيوادوالو ته يو څه وړاندې کړم چې بلآخر وتوانېدم او د(هـ) توري په لمسون(انګېزه)مې د بريالي ژوند د رازونو په اړه له خپل توان سره سمې چې قرآني ايتونه او د نبي کريم ﷺ احاديث، همدارنګه د پوهانو غوره وېناوې په کې راغلي دي ليکنې وکړې .او له خپلو دغو ليکنو مې دا وړوکی کتابګوټی جوړ کړ په دې هيله چې د ګټې وړ مو وګرځي او داهيله لرم چې له نورو ملګرو سره مو يې هم شريك کړئ تر څو نور مسلمانان هم ګټه ترې واخلي .

فضل الرحمن" عادل"

د بريالي ژوند دغه رازونه په لاندې ترتيب سره واضح شوي دي .

۱ : هوډ (نيت، قصد ، اراده) ...

۲: هدف (موخه، مقصد ، غرض) ...

۳: هڅه (کوښښ، زيار) ...

۴: هيله (غوښتنه، اميد) ...

۵: همت (زړورتيا ، عزم، ميړانه)...

۶: هنر (کسب، کار، مسلك) ...

۷: هوښ (پوهه، بيداري، ويښتيا) ...

۸: هيښمه (کنټرول، تنظيمول)...

هوډ (نیت)

له ارادې غوښتنې او تصمیم سره یوې کړنې او کار ته مخه کول، یا په بله وینا د یوې کړنې طرف ته ځان متوجه کولو ته هوډ وایي .

لکه یو انجینر چې یوې ودانۍ او کور ته نقشه جوړوي، نو آیا پرته له نقشې د کور او ودانۍ جوړول شونې دي!؟ ځواب همدادی چې هیڅکله نه .

یا لکه یو کراچۍ وان چې د پلورلو لپاره په کراچۍ (ریړه) کې سبزیجات او د پلورلو وړ شیان واچوي.

دې ته نیت، هوډ، قصد، تصمیم او اراده وایي .

د یو کار او کړنې لپاره له هر څه نه مخکې په لومړي سر کې هوډ او قصد کول اړین او لازمي دی، ځکه پرته له هوډه هیڅ سمه کړنه شونې نه ده تر دې پورې چې له نیت او هوډ پرته د الله (ج) پر وړاندې هم عملونه د قبول وړ نه دي .

د بشریت سترلارښود (ﷺ) ویلې دي **((انما الاعمال بالنیة، وانما لامرئ مانوی)).**

وايي :کړنې (عملونه) په نیت سره دي که دې یې هوډ او اراده کړې وه منل کیږي حسابیږي او کنه نو نه گڼل کیږي، او

همدارنګه وايي د يو چا لپاره هغه څه دي چې نيت يې کړی وي نو که د خير يو کار کوې تاته به يې هم خير ورسېږي الله ﷻ به درنه خوښ سي .که د کوم څه د لاسته راوړلو هوډ وکړې الله ﷻ خامخا دا توان در کوي چې تر لاسه يې کړې .په د نيا کې هيڅ دا سې څه نشته چې يو څوك يې هوډ وکړي او ترلاسه يې نه کړي!.
او هيڅ داسې څه نشته چې لاسته يې راوړي او هوډ يې نه وي کړی، او کومو خلکو ته چې پرته له هوډه کوم څه لاسته ورځي هغوی يې ورټيا لري .
زموږ او تاسو په ټولنه کې که له بې تعليمه وګړو پوښتنه وکړې چې ولې زدکړې درنه پاتې شوې ځواب يې همدا وي چې هوډ يې نه درلود .
پوهان وايي وای هوډ د ځواکونو پاچا دی !کله چې باچا امر کوی رعيت پرته له څه ويلو هغه ته غاړه ږدي، نو کله چې د يو کار لپاره هوډ وکړل شي ذهني او بدني ځواکونه خپله په کار پيل کوي او د ترلاسه کولو لپاره يې هلې ځلې کوي او بلاخره يې مومي .

هدف

د بريالي ژوند يو بل راز موخه (هدف) دی .
هدف ياني مقصد ، مطلب، غوښتنه، غرض او موخه :هغه مطلب او غوښتنه ده چې اراده ورته متوجه وي .
يا پر بله وينا هغه غوښتنه ده چې د لاسته راوړلو لپاره يې تا اراده کړې وي .
لکه يو ښکاري (صياد) چې ښکار په نښه کوي، نو که ښکار (حيوان يا بل څه) په نښه کې را نه ولي موخه و نه نيسي نو آيا غوښتنه به يې پوره شي!؟ هيڅکله نه تر څو چې هدف ونه نيسي او ځير ونه اوسي .
په دې هر څوك پوهېږي چې هدف څه ته وايي خو په ژوند کې داسې هدف ټاکل لکه څرنګه چې ښکاري ته د ښکار په وخت کې جګ جګ واښه (ګياوې) لوړې ژورې او ونې مخې ته راځي خو
دی خپل ښکار ته ځير وي پوره هڅه کوي او له نظره يې نه اچوي، په عادي ژوند کې هم ستونزې راځي مشکلات پېښيږي خو هدف هيڅکله بايد له پامه ونه غورځول شي له بې زړه توبه ځان وساته ځکه کوم هدف چې دې ټاکلی خامخا يې تر لاسه کوې .

خو کله نا کله څوك له ناکامۍ سره هم مخ کېږي، چې د هغه ضد هیله ده هیله به هیڅکله هم له لاسه نه ورکوي!.

الله ﷻ وايي((قَالَ وَمَن يَقۡنَطُ مِن رَّحۡمَةِ رَبِّهِۦٓ إِلَّا ٱلضَّآلُّونَ)) (سُوْرَةُ الحِجر56 :)

ابراهیم (ع) وویل" :د خپل رب له رحمت څخه خو ګمراهان ناهیلي کیږي.

ګمراهان لار ورکي غافل وګړي ناهیلي کېږي .

نو ځان له غفلت څخه وژغوره هیله من اوسه او هدف تر لاسه کړه!.

هڅه

د بريالي ژوند دوهم راز هڅه، هاند ، کوښښ، لټون، تلاښ، زحمت، زيار او سعيه ده .
له آره دوی ټوال مترادف وييونه (الفاظ) دي مانا او مقصد يې يو دی چې هغه د يو څه اراده او غوښتنه کول دي يا د يوې کړنې د تر سره کولو لپاره خپل اندامونه په حرکت راوستل دي .
لکه څرنګه چې د عالمونو پالونکي ستر څښتن تعالی ﷻ ويلې دي ((وَأَن لَّيۡسَ لِلۡإِنسَٰنِ إِلَّا مَا سَعَىٰ !)) (سُوۡرَةُ النّجم 39 :)
او دا چې د انسان لپاره د کړنو بدله پرته د هغه د تلاښ او کوښښ څخه بل هيڅ نشته؛ ياني د کوم څه تلاښ چې يې کړې وي او هڅې يې په کې کړې وي د هغه هر څه بدله به مومي، او که يې نه وي کړي خالي لاس به پاتې شي .
په پښتو کې يو مشهور متل دی وای بې زحمته راحت نشته .!
نو د راحت لپاره د بريالي ژوند لپاره لکه څرنګه چې هوډ اړين دی همدارنګه هڅه او زيار هم اړين دی .
د زيار په واسطه کولی شو د هر ډول ستونزې حل و مومو .
وای چې غوټې پسې وهې په لاس به درشي، چا ويل چې په درياب کې ګوهر نشته .!

د هر څه پسې چې هڅه وکړې هرمرو لاسته درځي!.
ډېری وګړي بیا هڅه او تلاښ نه کوي وايي دا ژوند ټول تقدیر دی څه چې لیکلي وي هغه به راپېښېږي دا بلکل غلط ګمان دی په ژوند کې د بریا لپاره هڅه او تلاښ اړین دي .
عبد الرحمن بابا (رح) څه ښه وايي:

چه نظر کړم په قسمت او په نصیب

راته هیڅ شي خپل تالاش و خپل ترتیب.

پوهان وايي څوك چې طالع (بخت) ته ګوري هغوی لاله پخوا څخه مړه دي! نو ځانونه مه مړه کوئ هڅه وکړئ ځانونه بریاته ورسوئ .
بریالی ژوند یاني هیڅ چاته نه اړ کېدل!.

هیله

د بريالي ژوند يوبل راز هيله ده .
هيله ياني غوښتنه، ارزو، اميد ، تمنا ، تلوسه .
نو که د کوم څه تر لاسه کول حاصلول غواړې هيله يې وکړه او په طرف يې مزل پيل کړه لکه څرنګه چې ستر څښتن تعالی ﷻ ویلې: ((فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا)). (سُوْرَةُ الكهف110)
ژباړه: نو څوک چي له خپل پروردګار سره د يو ځای کېدو په هيله وي، هغه ته په کار ده چي ښه عمل وکړي او په بندګۍ کي له خپل رب سره بل څوک شريک نکړي.
مطلب د هيلي د پوره کېدلو او مطلب تر لاسه کولو لپاره عمل ډېر اړين دی، هغه که دنياوي وي يا اخروي يي، همدارنګه له ناسم بېګټې، شيطاني، زهري او وژونکي فکرونه له ځانه لري غورځول او د روښانه راتلونکي په اړه فکر کول مو هيلو ته ځواکمنتيا ور ښني .!
خو که بې ارزښته فکرونه مو کول، واړه کارونه مو ځانته په بېځايه سوچ غتېول او ځان مو نه ترې وژغوره، ورځنی ژوند به مو

تريخ او او د شاوخوا خلکو سره به مو هم اړيکې بې خونده وي، هغوی به هم ځان درڅخه ښنګ ته کوي او هيلې به دي ورځ په ورځ مړاوي کېږي.!
نا هيلي د برياليو او هوښيارو خلکو کار نه دی بلکې د ناپوهو او لار ورکو خلکو کار دی، کوم چې په خپله ښه او بده نه پوهېږي .
همدارنګه الله ﷻ فرمايلي دي :چې د خپل رب له رحمت (لوروني) څخه ګمراهان (لاروركي) ناهيلي کېږي .
ځان له ګمراهي څخه وساته تل له الله ﷻ څخه غوښتنه وکړه دعاء وکړه هغه يوازنی ستر او پوره لورونکی دی کوم چې تاته يې شتون درکړی تاته يې تر دې مهاله ژوند او توان درکړی، سفر وکړه خلك وګوره په خپل ځان شکر وکړه او هيله من و اوسه ! او د مطلب د حاصلولو لپاره تل تيار اوسه!.

همت

د بریالي ژوند پنځم راز همت (زړورتیا) ده .
همت یاني میړانه، زړورتیا ، بهادري، اراده، غوښتل، ډیر کوښښ کول، عزم، غټ نظرلرل!.
د ژوند هره کړنه په همت سره کیږي، همت (زړورتیا) مو د ژوند لوړو پوړیو ته رسوي!.
کله نا کله په ژوند کې ستر چانسونه او فرصتونه مخ ته راځي نو په هغه وخت کې همت پکار دی، که څه هم ستونزې ولرې خو په دې خبر اوسه چې چانسونه هر وخت نه وي خپل نظر (لیدلوری) دې پراخ کړه زړورتیا وکړه او دا چانس هم وازمویه او باوري و اوسېږه ځکه ته دا کار کوې ! او کولی یې شې! او ته د دې کار وړتیا لرې .!
همت د وېرې ضد دی وېره یاني څه!؟ ولې ډارېږې!؟ دا ډار له کومه سوی!؟ لکه څرنګه چې زړورتیا او همت انسان لوړو پوړیو ته رسوي همدارنګه وېره یې ښکته را غورځوي وېره هسې یو شیطاني پدیده ده ځان ترې ساتل خپله بریالیتوب دی! ځکه الله (ﷻ) عقل فکر او سوچ در کړی ښه او بد درك کولی او

مالومولی شې نو بیا ډار د څه لپاره!.
دا ښکاره ده چې درك او احساس یو څه درکوي او وېره ده چې
تل دي له یو څه ته رسېدلو او د یو څه له لاسته راوړلو منع کوي .
نو د یو څه عزم کول او پر ځان باوري کېدل او د لاسته راوړلو
اراده یې کول خامخا به هغه ځیز ته رسېږې او تر لاسه کوې به
یې!.
دا که د یو څه د لاسته راوړلو لپاره زړورتیا او همت وکړې او
لاسته یې راوړې خو بریا دي تر لاسه کړه کامیاب شوې، خو که
بریالی نه شوې هیڅ تاوان دي هم نه دی کړی ځکه اوس هم همغه
فکر لاسونه پښې او وجود لرې مخکې هم همداسې وې!.
نو لوړ همت کول د بریالیتوب ضامن دی لکه څرنګه چې
عبدالرحمن بابا (رح) وايي :

چه کامله اراده لري په زړه کې
د مرشد له اشارته بې ارشاد وي!.

مطلب د کو څه لپاره چې پوره اداره لرې نو پرته د لارښود له
لارښوونې خپله دا اراده لارښوونه ده، او خپل مطلب ته به
رسېږې!.
نو همت کول پکار دي، په کېناستلو هیڅ نه کېږي ځکه که
ناست هم یې عمر تېرېږي او که بوخت یې هم عمر تېرېږي خو د
مرګ نېټه نه ده مالومه نو داسې ژوند کول پکار دي چې مرګ

دي خلك ضايع وبولي او در پسې وژاړي .
په پښتو كې يو متل دى واى مېړونه مري نومونه يې پاتي كېږي
دا د با همته خلكو ستاينه كوي نو مېړانه كول پكار ده په بې
همتىۍ سره هيڅ هم لاسته نه راځي!.

هنر

د بریالي ژوند یو بل راز هنر (کسب او زدکړه) ده .
هنر یاني فن، کمال، زدکړه، کسب، مهارت، پېشه، تخنیك، جوهر .
حلال هنر (کار او کسب) زده کول او له دې لارې روزي پیدا کول فرض او واجب دي .
هنر زده کول دې شخصیت لوړوي تر څو چې زیات کمالونه زدکړې هغومره زیاتي ستونزې به له منځه یوسي او اسانی به رامنځته کړې!، په هغه اندازه به له مجبورۍ خلاص شې او هغه ټولې اړتیاوې به دې پوره شي .
رسول الله ﷺ ویلې دي : ((**مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدَيْهِ، وَإِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ يَأْكُلُ مِنْ عَمَلِ يَدَيْهِ**)).
(**رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ**).
له مقداد (رض) نه روایت دی وایي :رسول الله ﷺ وویل :هیڅ کله داسې خوراك نه دی کړی چې غوره (بهتر) وي له هغه خوراکه چې پخپل لاس یې ګټلی وي ـ ځکه د الله ﷻ نبي داود(ع) چې و د خپل لاس له ګټې به یې خوړل.
یاني کوم څه چې پخپله کارکولو سره پخپل هنر او کسب وګټې

ډېر غوره پاك او بهتر دي له هغو څخه چې بل چا ګټلي وي .
په دې کې توجه او لارښوونه ده حلا کسب (هنر) او کار ته؛ ځکه په حلال کار کې ډېري ګټې دي د هغو له جملې :
۱: د اجرت (مزدوري) په اخیستلو کاریګر ته ګټه تري رسېږي، کله چې بل چاته کار کوي، او که د تجارت کار و زیادت په اصلي پیسو (رأس المال) راځي .
۲: خلکو ته ګټه تري رسېږي د هغوی د کالیو لوښو خوراکي توکو او داسې نوري اړتیاوي پوره کېږي، همدارنګه هغه څه چې په کوښښ سره تر لاسه کېږي لکه د ونو کرل د فصلونو او مېوو کرلو ریبلو اړتیاوي پوره کېږي .
۳: کاریګر (مزدور) له بېکارۍ او بېلارۍ او زړه توري څخه پرې مشغولېږي .
۴: نفس یې ماتېږي سرکشي او کبر یې کمېږي .
۵: له سپك سوال کولو نورو ته له احتیاج (اړکېدلو) څخه خلاصېږي .
د کاریګر شرط داده چې په دې عقیده به نه وي چې دا رزق او روزي کار او کسب راکوي، بلکې رزق او روزی د الله ﷻ له لوري ده .
کار کول د انبیاؤ سنت او تګلاره ده ځکه داود (ع) به زغري جوړولې او خرڅولې به یې او له دې لارې به یې ځان ته روزي او مال پیدا کاوه.

خو په کار کې دومره بوختېدل نه دي پکار چې عبادت پرې پاتې شي، بلکې کار پخپل ځای او عبادت پخپل ځای ځيني وګړي کار کوي خو عبادت ورته پرېږدي چې دا جهالت او ګمراهي ده عبادت په هيڅ شي هم نه شي پرېښودل کېدلی ځکه الله ﷻ انسانان او پېريان د عبادت لپاره پيداکړي دي .

خوشحال خان بابا (رح) څه ښه وايي :

که طالع او هنر دواړه سره کښيېږدی

زه خوشحال به پکی ونيسم هنر !

طالع ته کتل کار او کسب نه زده کول بل چاته تمه کول دا هغه څه دي چې سړی له سرېتوبه اچوي بذدله کوي يې جرأت يې له منځه وړي تل به يې بل چاته لاس نيولی وي سوال به کوي خلك به په بد نظر ورته ګوري، بلآخره به تنګ ژوند لري له ژونده به يې هم زړه تور وي له خلکو هم، الله ﷻبه هم ترې ناراضه وي ،نو هنر زده کول په ځان اړين کړئ تر څو له داډول مشکلاتو وژغورل شئ!.

په پښتو کې يو متل دی وای هنر زده کړه د کندو شاته يې واچوه!.

ياني کار زده کړه بس کله چې دي اړتيا شوه کار ترې واخله ستونزه دي پرې حل کړه؛ کنه تاوان خو دې نه دی کړی نه کوم پېټی دی چې ستړی به دي کړي .

هوښ

د بريالي ژوند اووم راز هوښ (بيداري او ځرکتيا) ده .
هوښ ياني عقل، فکر، پوهه، بيداري، ځيرکتيا ، او ويښتيا ته وايي چې د ويده کېدلو هېرېدلو بې خبري ضد ده .
الله ﷻ څه ويلې دي :((إِنَّ شَرَّ الدَّوَآبِّ عِندَ اللَّهِ الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ)) (سُوْرَةُ الأَنفَال22 :)
ژباړه :په يقيني توګه، د خدای په نزد د ساه کښانو ډېره بده نوعه، هغه کاڼه، ګونګيان خلک دي چې له پوهې څخه کار نه اخلي!.
ياني د ژوند په هر کار کې فکر وکړه ! ځان له کوښوالي او ګونګوالي وساته ! په ګټه او تاوان يې ځان خبر کړه ! غوږه او ګتهور يې وټاکه تر څو د بدو مخلوقاتو په ټولۍ کې رانشې!.
د ژوند په هره چاره کې بيدار اوسېدل پکار دي، کار پخپل وخت سره کول او له غفلت نه ځان ساتل ژر د ستونزو په مقابل کې درېدل د ستونزو حل لاره لټول او ستونزې حل کول دا هغه څه دي چې وخت مو بچت کوي او کولی شئ په نور وخت کې ډېر څه لاسته راوړئ!.

هوښیار اوسېدل د کارونو او پېښنو د حل لپاره عقل په کار اچول فکر کول؛ یا د یو کار شروع کولو لپاره له داسې وګړو سره مشوره کول چې په دې کار او هنر پوهېږي . د کار کولو لپاره زر تر زره لاس په کار کېدل نقشه او پلان جوړول وخت له لاسه نه ورکول همدا بریا ده .

عبد الرحمن بابا (رح) څه ښه وايي :

نن چه صبح ده روښانه لار صحیح کړه
ناګهانه به دا صبحه شب تار شي !.

مطلب بیدار اوسه هر کار پخپل وخت او ځای سره وکړه او له ځنډولو يې ځان وساته؛ ځکه شوني ده بیا دا موکه (موقع) په لاس در نشي په ژوند او ورځنیو پېښنو او راتلونکو ځنډونو هیڅ باور نشته .

وايي :

((په دنیا کښې خوب هغه کا چه نادان وي
هغه څوك چه طلبګار وي څه به خوب کا
کوم طالب مطلوب موندلي دي په خوب کښې
چه مطلب د چا دیدار وي څه به خوب کا))

مطلب که په ژوند کې کامیابي او بریالیتوب غواړې نو بیدار او سه له هرې موکې ځان خبروه له پوهو او بریالیو خلکو سره اړیکه ټینګې کړه پوهه تر لاسه کړه ځکه پوهنه رڼاده او همدغه رڼا ستا

د ژوند تګلاري روښانوي!.
په پښتو کې یو متل دی وای بې علمه سړی ړوند دی !بلکل بې علمي په دې مانا که ته یو کار شروع کوې او په هغه دي ځان پوه کړ نو د هغه کار په اړه ته عالم شوې او هغه کار او کړنه درته روښانه ده او کنه نو بیا به لکه ړوند ورته ګورې خو کولی به یې نه شې ځکه چې په اړه دي یې پوهه نه ده تر لاسه کړې او نه یې شې کولی چې د نه لیدلو په مانا ده!.
نو د هر کار په اړه پوهه تر لاسه کړه تر څو دي سترګې روښانه شي او ویښ شې او بریالیتوب ومومې!.
یو کار په تیاره کې داسې نه کېږي لکه په روښنایي کې نو تر څو چې یوه کړنه په باطني نظر (پټ لید) چې عقل او فکر دی روښانه نه کړې آیا د هغه کول شوني دي!؟ نه تر څو چې ځان ویښ نه کړې او کړنه روښانه نه کړې،نو په ورځني ژوند کې د بریالیتوب لپاره اړینه ده چې ویښ شې!.

هيښمه

د بريالي ژوند بل راز هيښمه (کنټرول) دی .
هيښمه ياني کنټرول، بيا کتنه، تنظيمول، ساتنه کول ...
ژوند بيلابېل اړخونه لري لکه له وګړو (خلکو) سره اړيکې، زدکړې کول، مجلسونه او غونډې، مسافري، کور پاتې کېدل، کاروبار، د مال ګټل لاسته راوړل، مال خرڅه کول لګول او داسې نور ټول ....
په دې ټولو کې په ځان کنټرول او ځاني نظم ساتل ډېر اړین دي .
له خپلوانو او دوستانو سره خپلوي پاله!، او له نېکو خلکو سره ملګرتيا کوه!، له هغو خلکو سره ناسته پاسته کوه!، چې ستاسو اوستا د مسلك يا ستاسو د کاروبار په قدر پوهېږي او تاسو هڅوي تر څو خپل کار په خوښۍ او له زړه نه وکړئ!.
او له هغو خلکو نه چې بېکاره دي يا کار کولو ته زړه نه ښه کوي تل شکايتونه کوي ځان لرې کړه ځکه همدغه خلك منفي فکر خپروي مفت خواره او پيسې او بريا غواړي خو هيڅ هم لاسته نه ورځي ځکه دوی حرص کوي يا کار نه کوي يا په يوخت ډېرو خواو ته لاس اچوي او په دې کار سره به هيڅ هم لاسته ورنشي.
په پښتو کې يو متل دی وای (چې اوسې په خوی به د هغو سې)

نو که غواړې بریا تر لاسه کړې له ناکامو خلکو لرې شه!.
رزق او کامیابي ورکونکی الله ﷻ دی خو که څوك په الله ﷻتوکل وکړي ((**وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ**)). (**سُوْرَةُ الطّلاَق**3 :)
ژباړه-(او هغه ته به له داسي لاري څخه روزي ورکړي، چي هغه لوري ته یې ګومان هم نه رسیږي .څوک چي پر الله توکُل وکړي، د هغه لپاره الله کافي دی.
خپلې چارې الله ﷻ ته پرېښودل او لاس پکار کېدل له بېلاري او غفلت نه ځان ساتل همدا توکل دی .
همدارنګه در هر څه لپاره پلان جوړول تر څو مو وخت بې ځایه ضایع نه شي ځکه رسول الله ﷺ ویلې دي :((**من حسن اسلام المرء ترکه ما لا یعنیه.**)) (**رواه مالک واحمد**).
رسول الله ﷺ ویلې دي د سړي له غوره او ښې مسلمانې یانې د یو چا د اسلامي ښکلاګانو له جملې او د ایمان له بشپړتیا دا هم دي چي هغه څه پرېږدي چي ګټه نه ورته رسوي!. یانې چې مهم او د ده وړ نه وي هغه که خبري وي یا کار وي یا سیل او کتل وي یا فکر وي!.
همدارنګه په مجلسونو کې خپله ژبه له غیبت تهمت دروغو او فحش نه ساتل پکار دي ځکه دا کارو مو ورځنی ژوند بې خونده کوي او اړیکې مو خرابوي او د الله ﷻ د نا رضایي سبب ګرځي.

په مال ګټلو کاروبار کې هم له دوکې او دروغو ځان وساته ځکه که دا کار وکړې مال دې بې برکته کېږي او د الله ﷻ پر وړاندې هم مجرم ګڼل کېږې!.

په مال خرچ کولو مصرفولو کې پوره دقت کوه خپل ځان کورنۍ او ټولنه له دې کاره وساته؛ ځکه چې الله ﷻ فرمایلي دي:((إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا))(الإسراء 27:17)

ژباړه -(بې ځایه لګښت کوونکي د شیطان ورونه دي او شیطان د خپل رب ناشکره دی.

هغه خلك چې خپل مالونه په ګناه کې لګوي او په دې لګولو کې اسراف کوي دوی د شیطانانو ورونه دي، ځکه دوی د هغوی اطاعت او منته کوي په هغه څه کې چې هغوی امر ورته کوي چې هغه خرچه او اسراف دی، او شیطان خو ناشکر دی د خپل رب ځکه هیڅ داسې کار نه کوي چې په هغه کې دې ګناه نه وي، او په هیڅ داسې څه امر نه کوي چې په هغه دې الله ﷻ په قهر نه شي .

نو ځان کنټرولول پکار دي تر څو هم اخروي بریا تر لاسه کړو چې د الله ﷻرضا ده او هو دنیوي چې مال به مو ساتلی (محفوظ) وي!.

اسلام یوازینی حق دین دی چې د انسانانو ټولي ګټې او برياوې
په کې نغښتې دي!.